

90. Türkiye’de mütercim tercümanlık programlarında çeviri eğitimi üzerine eğitmenlerin görüşleri: Yazılı çeviri eğitimi için yeni yöntem önerisi

Nahide ARSLAN¹

Ziya TOK²

APA: Arslan, N. & Tok, Z. (2022). Türkiye’de mütercim tercümanlık programlarında çeviri eğitimi üzerine eğitmenlerin görüşleri: Yazılı çeviri eğitimi için yeni yöntem önerisi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (30), 1396-1415. DOI: 10.29000/rumelide.1190418.

Öz

Çeviri olgusunun yirminci yüzyılın başlarından itibaren bir bilim haline gelmesiyle çeviribilim alanının araştırma alanı önemli ölçüde genişlemiş ve “çeviri eğitimi” üzerinde en fazla çalışılan alanlardan biri olmuştur. Çeviri eğitimi alanında yapılan araştırmaların çeviri eğitimi boyunca karşılaşılan sorunları, doğru ve etkin bir çeviri yapmak için sahip olunması gereken becerileri ve çeviri yaparken izlenmesi gereken yöntemleri kuramsal düzlemde konu alan ve açılmayan çalışmalar olduğu görülmektedir. Hâlihazırdaki çalışmalardan farklı olarak bu çalışmanın amacı ise, çeviri eğitimi konusunda mevcut uygulamalara ilave olarak, yazılı çeviri dersine giren eğitmenlerin yazılı çeviri derslerini işleme yöntemlerinden hareketle yeni yöntem önerileri sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda, araştırmanın çalışma grubu 2021-2022 bahar yarıyılında Kırıkkale Üniversitesi’nde İngilizce, Fransızca, Arapça ve Farsça Mütercim ve Tercümanlık bölümlerinde yazılı çeviri dersleri veren eğitmenlerden oluşmaktadır. Söz konusu örneklem maksimum çeşitliliğe dayalı bir örneklem oluşturmak ve mevcut durumu tüm boyutlarıyla ele almak üzere seçilmiştir. Durum çalışması olarak desenlenen bu nitel araştırmada ilk olarak eğitmenlerle bir anket çalışması yapılmış ve bu anketle ulaşılan veriler içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Yapılan sınıflamalar ve değerlendirmeler sonucu yazılı çeviri derslerinde izlenen yöntemlerin güncellenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda, çeviri eğitiminin başından sonuna kadar izlenebilecek belli başlı yöntem önerileri “ders öncesi süreç”, “ders süreci uygulamaları” ve “ders dışı çalışmalar” olmak üzere üç aşamada sunulmuştur. Bu öneriler alt başlıklar halinde ve gerekçeleriyle ayrıntılı olarak verilmiş ve bu yöntemlerin uygulanmasında izlenebilecek yollara da değinilmiştir. Çalışmanın Türkiye’deki çeviri bölümlerinde verilen çeviri eğitimiyle ilgili derslere katkı sunması ümit edilmektedir.

Anahtar kelimeler: Yazılı çeviri eğitimi, Çeviri yöntem ve teknikleri, Çeviri edinci, Çevirmen aday öğrenci, Eğitmen, Nitel araştırma

Instructors' views on translation education in translation and interpreting programs: A new method suggestion for written translation education in Turkey

Abstract

The phenomenon of translation has gained a scientific significance since the beginning of the 20th century. This is because the research area of translation studies field has expanded considerably and “translation education” has become one of the most studied areas. In the field of translation

¹ Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Fransız Dili Eğitimi ABD (Bursa, Türkiye), nahianslan@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0003-0437-0722. [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 25.08.2022-kabul tarihi: 20.10.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1190418]

² Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü (Kırıkkale, Türkiye), ziyatok@kku.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-7686-9808.

education, there are a variety of researches which deal with and reveal the problems encountered during translation education, the skills which should be possessed to make an accurate and effective translation and the methods to be followed while translating. Unlike the current studies, the aim of this study is to propose new method suggestions, based on the teaching methods of instructors, in addition to existing practices in translation education. For this purpose, the study group of the research consists of instructors who lecture written translation courses in English, French, Arabic and Persian Translation and Interpretation departments at Kırıkkale University during the Spring Semester 2021-2022. This sample was chosen for the purpose of creating a sample based on the maximum diversity and considering the current situation in its various dimensions. In this qualitative research, designed as a case study, first of all a questionnaire was conducted with the instructors and the data obtained through this questionnaire was analyzed by content analysis method. In consequence of the classifications and evaluations made, the necessity of updating the methods followed in written translation courses has emerged. Based on this requirement, the fundamental method suggestions that could be followed from the beginning to the end of the translation education are presented in three stages as “pre-lesson process”, “course process practices” and “extracurricular training activities”. These suggestions are given in detail under sub-headings with their justifications, and the ways that can be followed in the application of these methods are mentioned, as well. It is hoped that the study will contribute to the courses related to translation education given in translation departments in Turkey.

Keywords: Written translation education, Translation methods and techniques, Translation competence, Translator candidate student, Instructor, Qualitative research

1. Giriş

Küreselleşme ile birlikte uluslararası arenada dil öğretimi/ öğrenimi olgusunun amaç ve gereksinimleri köklü bir değişikliğe uğradığından, Avrupa Konseyi 2001 yılında yabancı diller eğitimi politikalarında yeni düzenlemelerin ve stratejilerin uygulanmasına yönelik *Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni*’ni yayımlamıştır. Bu metin, dilsel bilgi ve becerilerin yanı sıra; çeşitli durum ve alanlarda gereksinim duyulan iletişimi sağlamaya yönelik edimlerin gerçekleştirilmesi için sadece öğrenenler için değil, aynı zamanda dil uzmanları ve eğitmenler için de hazırlanmış önemli bir kaynaktır. Yabancı dil öğretiminde eylem odaklı bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiği, zira yabancı dilin sadece “birlikte yaşamak için değil, birlikte iş yapabilmek ve birlikte hareket edebilmek” için öğrenilmesi (Catroux, 2006, s. 2-3) ifade edilmiştir. Bu yaklaşımla dili kullanan ve öğrenenler sosyal aktör olarak nitelendirilmekte ve “dil öğretimi ve öğrenimi konusunda sosyal, kültürel ve eylemsel boyutu ön plana çıkaran yeni bir bakış açısı ortaya koyulduğu” (Günday, 2015, s. 111) ifade edilmektedir. Metnin temelinde, bireylerin çoğul dilli ve çoğul kültürlü yetilerini geliştirmek olması sebebiyle bu yetilerin salt dilsel araçlarla ortaya konulamayacağı, bunların yanında sosyal etkileşim içinde eylemler gerçekleştirilmesi gerektiği de belirtilmiştir. “Bu, öğrenen katılımını ve özerkliğini teşvik ederek hem ders planlamasında hem de öğretimde gerçek bir paradigma değişikliği anlamına gelmektedir” (D-AOBM, 2020, s. 32). Zaten eylem odaklı yaklaşım ile belirli kalıplardan çıkarak gerçek hayattaki ihtiyaçlar ve koşullar doğrultusunda güncel ve kapsamlı bir uygulamaya geçiş hedeflenmektedir. Dolayısıyla bu eğitsel çerçevede, dilsel bilgilerin kültürel bilgi ve uygulamalar ile geliştiği ortaya konulmuş ve dil öğrenmenin yaşam boyu devam etmesi gereken bir süreç olduğu vurgulanmıştır.

Öğrenende bilişsel, duyuşsal ve davranışsal gelişimlere doğrudan katkı sağladığı açıklanan böylesi bir yaklaşımın akademik çeviri eğitimi açısından da kaçınılmaz olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Burada

dikkat çekilen yabancı dil öğretimi ve öğrenimi alanında yapılan çeviri eğitimi değil, bir bilim dalı olarak kabul edilen çeviribilimde çeviri eğitiminin hedefleridir. Zira Eruz (2008) çevirmeni iki farklı kültürde kültür edinci bulunan bir uzman olarak konumlamakta ve sahip olunan kültür edincinin dil edinci de kuşatacağını belirtmektedir. Bununla birlikte dil ve kültür edinci ile çevirmenin iletişimi işlevsel gerçekleştirmesinin yeterli olamayacağını, çeviribilimde işlevsel bir erek metnin oluşturulması için çevirmende bulunması gereken bir üst edincin yani çeviri edincinin bulunması gerektiğini ifade etmektedir.

Öğrenende çeviri edincinin oluşması için gerekli olan yetilerin kazanılmasında çeviri eğitimi önemli bir rol oynamaktadır. Gündoğdu (2004) çeviri eğitiminde kuramsal bilgilerin yanında, bu bilgilerin uygulamada edinilen bilgilerle harmanlanması ve bazı nesnel ölçütlerin de geliştirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Çünkü yazara göre çeviri, ancak nesnel ölçütler geliştirilebildiği sürece bilim kavramıyla örtüşebilecektir. Bu ifadeden çevirinin bireyde potansiyel biçimde bulunan bir yetenek ile yapılacak uğraş olmanın ötesinde, sistemli ve belli bir yöntemle kazandırılması hedeflenen bir etkinlik olarak görüldüğü anlaşılmaktadır.

Bir iletişim aracı olarak kabul edilen dil için çeviri, farklı dilleri konuşan toplumların bireyleri arasında iletişim kurmanın yanında, ülkeler arasında diplomatik, ekonomik, sosyal, kültürel, vb. birçok alanda bilgi aktarımı ve alışverişini sağlayan en temel araçların başında gelmektedir. Çeviri edimi salt diller arası ya da metinler arası bir aktarım olmaktan çıkıp iletişimsel boyutun önem kazandığı bir faaliyet içerisinde iken, sadece dilbilim alanı ile sınırlı tutulmamış; farklı disiplinlerin ilkelerinden hareketle ve hatta bu disiplinlerle iş birliğine dayalı bir hâl almasıyla bilimsel bir niteliğe kavuşmuştur. Söz gelimi Ammann (1990) çevirmenlik mesleğini yapanların “belli bir uzmanlık alanında uzman çevirmen olarak çalışabileceği gibi yabancı heyetlerin refakatçi tercümanı veya bölgesel danışmanlık” gibi birçok faaliyette bulunabileceğini (Aktaran Ekeman, 2008, s. 67), ancak çevirmenlerin uzmanlık alanlarının ötesinde genel bir çeviri edincine sahip olmaları gerektiğini ifade etmiştir. Bununla birlikte, bu edimin eğitim sürecinde tüm ayrıntılarıyla gerçekleştirilmesinin imkânlar dâhilinde olmadığını, bunun yerine edinilen genel bilgi ve becerilerin başka alanlarda kullanılmasını sağlayacak temel becerilerin ve yöntem bilgilerinin kazandırılmasının gerektiğini açıkça belirtmiştir. Ammann, bu becerileri kültür ve metin edinci olarak aktarmıştır.

Çeviri işinin yoğun zihinsel bir süreç olduğunu söyleyen ve gerekçesini bu mesleği yapacak bireylerin en az iki dil edincine sahip olması gerektiği ile açıklayan Eruz (2008), çeviri edincinin oluşmasında kültür edincinin başat bir rol oynadığını ifade etmiştir. Kültür edincini temelde bireyin sahip olduğu kültürel değerlerle, daha sonra çeviri eğitimi sürecinde kazanacağı bilgilerle ve nihayetinde iş hayatında alacağı kararlarda yönlendirici olacağı mesleki kültür ile açıklamıştır. Nitekim çeviri edincinin öğrenilebilir ve eğitilebilir bir edinçler bütünü olduğunu dile getirmiş ve kurucu etmenlerini kültür edinci, dil edinci, metin edinci, uzmanlık bilgisi ve araştırma yöntemleri şeklinde sıralamıştır. Çeviri eğitiminin; çeviri eleştirisi, çeviri tarihi ve kuramı gibi teorik edinçlerin ötesinde uygulamaya özgü bir doğasının olduğunu öne süren Yücel ise (2007), özellikle küreselleşme ile birlikte iletişim teknolojilerinin hızla gelişmesi ile uluslararası ilişkilerin her alanda artış gösterdiğine ve çeviri alanında farklı ihtiyaç ve gereksinimlerin oluştuğuna dikkat çekmiştir. Bunun doğal sonucu olarak da çeviri eğitiminde işlevsellik olgusunun önem kazandığını ve buna göre programların ve hedeflerin yeniden yapılandırılmasının zorunlu bir hâl aldığını kaydetmiştir.

Akalın (2016, 2018) akademik çeviri eğitiminde çevirmen adayı öğrencilerde etkili bir çeviri bilincinin oluşturulmasının ve iş hayatı boyunca yapılacak çeviri etkinliklerinde belirleyici olacağını düşündüğü

kuram bilgisinin, çeviri edinçlerinden biri olarak görülmesinin öneminden bahsetmiştir. Söz konusu edinci beceri alanından çok bilgi alanı olarak sınıflamış olsa da çeviri edincinin boyutlarını; dil edinci, metin edinci, kültür edinci, kuram bilgisi ve edimsel edinç olarak savlamıştır. Birkan Baydan (2013) çeviribilim alanında yapılan çalışmalardan hareketle ortaya koyulan çeviri edinci becerilerini, çeviri üst edinci ve çevirmenlik edinci olmak üzere iki kavram altında açıklamıştır. Çeviri üst edinci ile çevirinin tanımı, içeriği ve sorumlulukları konusunda bir bilinçlenmeye, çevirmenlik edinci ile de çeviri üst edincine erişen bir çevirmenin mesleğinin zihninde nasıl yer ettiğine dikkat çekmek istemiştir. Çeviri edincinin alt alanlarını ise problem çözme ve karar verme, araştırma edinci, metin edinci, alan/konu edinci ve dil/kültür bilgisi şeklinde sıralamıştır. Araştırmacı özellikle yüzeysel bir bakış açısıyla çevrilemez olarak nitelendirilebilecek metinlere yönelik çevirmen aday öğrencileri problem çözme ve karar verme konusunda bilinçlenmeye teşvik edecek bir uygulamayı hayata geçirmiştir. Bunu yapmak için İngilizcede bazı bildik kuralların kimi zaman anlam tutarsızlığına sebep olduğunu gösteren bir konuyu biraz da mizahi bir dille kaleme alınan bir makale üzerinden inceleme konusu yapmıştır. Araştırmacı bu sorunsal içeren bir metni çevirmen aday öğrencilerle paylaşarak onlardan kaynak metnin işlevi ve erek metnin olası işlevleri üzerine fikir sunmalarını, metindeki çeviri problemlerinin neler olduğunu ve belirlenen işleve yönelik izlenen çeviri stratejilerini açıklamalarını istemiştir. Bu uygulama ile problem çözme ve karar verme sürecine yönelik becerilere odaklanılmış ve çeviri edincini oluşturan diğer becerilerin bütüncül olarak kazanılıp kazanılmadığının görülmesini sağlamıştır.

Çeviribilim alanyazınında sunulan ilkeler, Akalın'ın (2016) belirttiği üzere, akademik çeviri eğitimi için de çok belirleyici ve yönlendirici olduğundan çalışmamıza konu edilmiştir. Zira çeviri basit dilsel bir aktarımın oldukça ötesinde, çeviri öncesi, süreci ve sonrası tüm boyutlarıyla bütünsel bir sistemi temsil etmektedir. Metin içi öğelerle birlikte zamanla metin dışı öğelerin de önem kazandığı çeviri etkinliklerinde, çevirmen aday öğrencilerin geldiği kültür ve yaşam boyunca kazanılan deneyimin etkisi sonucunda oluşan dünya bilgisinin mesleki kariyerine kaçınılmaz bir etkisi olacağı kesindir. Yukarıda sunulan çeviri edinçlerinden, çevirinin tek bir boyutla sınırlı tutulamayacağı, her birinin farklı araştırma konusu olabileceği anlaşılmaktadır. Hâl böyleyken çevirinin, kimi metin türleri için farklı yaklaşımları içeren bir etkinlik olduğu, dahası çeviri yapabilmek için kaynak ve hedef dilin beslendiği kültürün, uygulamaların ve söylem biçimlerinin de en az dilsel yapılar kadar iyi bilinmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Çeviri eğitimi alanında ulaşılan tüm çalışmalar, akademik çeviri eğitimi ile temel becerilerin ve uygun çeviri yöntemlerinin kazandırılması gerektiğini önemli ölçüde gözler önüne sermektedir.

2. Çalışmanın amacı ve önemi

Çalışmanın temel hedefi, Kırıkkale Üniversitesi'nde mütercim ve tercümanlık bölümlerinde görev alan eğitimcilerin yazılı çeviri derslerini işleme yöntemlerini kıyaslamalı bir biçimde incelemek ve bütüncül bir yaklaşımla değerlendirmektir. Bu değerlendirmeden hareketle de hayata geçebilecek yeni bir yöntem önerisi sunmaktır. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Yazılı çeviri dersleriniz öncesinde çevrilecek metinleri belirleme ölçütleriniz nelerdir?
2. Yazılı çeviri dersleri öncesi yaptığımız hazırlıklar nelerdir?
3. Dersinizde çevrilecek metinlerle ilgili öğrencilerinizin görüşlerini alıyor musunuz? Cevabınız evet ise öğrenci görüşlerinden hareketle uyguladığımız yöntem ve teknikler nelerdir?
4. Yazılı çeviri derslerinizde nasıl bir süreç izlemektesiniz?
5. Öğrencilerinizin yazılı çeviri derslerine katılımını nasıl buluyorsunuz?
6. Öğrencilerinizin derse katılımı etkileyen unsurlar nelerdir?

7. Yazılı çeviri derslerinde diğer eğitimcilerle ortak çalışmalar yapıyor musunuz? Cevabınız evet ise, yaptığınız çalışmalar nelerdir?

8. Yazılı çeviri derslerinin haftalık ders saatleri hakkında ne düşünüyorsunuz, haftalık ders saati konusunda önerileriniz neler olurdu?

Mevcut çalışmanın farklı dillerdeki mütercim ve tercümanlık programlarında çeviri eğitiminin güncel durumunu ortaya koymak ve yeni yöntem önerileri sunmak için önemli olduğu düşünülmektedir. Çeviribilim alanında kuramsal ve uygulamalı olarak yürütülen çeviri derslerinin hedeflenen çeviri eğitimine uygunluğunu ortaya koyması açısından bu araştırmanın ileride yapılması muhtemel çalışmalara da yararlı olacağı öngörülmektedir.

3. Yöntem

Eğitmenlerin çeviri derslerine yönelik deneyim, görüş ve önerilerinin çözümlendiği bu çalışmada nitel bir yaklaşım benimsenmiş; durum çalışması desenlerinden biri olan bütüncül çoklu durum deseni kullanılmıştır. Adından da anlaşılacağı üzere bu desende, birden fazla kendi başına bütüncül olarak algılanabilecek durum söz konusudur. Yıldırım ve Şimşek'in (2018) de belirttiği gibi "Her bir durum kendi içinde bütüncül olarak ele alınır ve daha sonra birbirleriyle karşılaştırılır" (s. 301). Dolayısıyla bu yaklaşımla, Kırıkkale Üniversitesi'nde çeşitli dillerdeki mütercim ve tercümanlık bölümlerinde yazılı çeviri dersleri veren eğitimcilerin kullandıkları yöntemler kıyaslamalı bir biçimde incelenerek bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilecektir.

3.1. Çalışma grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme ile maksimum çeşitliliğe dayalı bir örneklem oluşturulur ve burada amaç evrene genelleme yapmak değil, tam tersine çeşitlilik gösteren durumlar içerisinde ortak olguların olup olmadığını bulmaya çalışmak ve bu çeşitliliğe göre sorunların farklı yönlerini ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu kapsamda çalışma grubu, Kırıkkale Üniversitesi Fransızca, İngilizce Farsça ve Arapça Mütercim Tercümanlık programlarında çeviri dersleri veren eğitimcilerden oluşmaktadır.

3.2. Verilerin toplanması

Çalışmanın verileri anket yoluyla toplanmıştır. Anket soruları hazırlanırken izlenen süreç şu şekildedir: Veri toplama aracının geçerliliğini sağlamak amacıyla araştırmacılar tarafından öncelikle konu ile ilgili alanyazın taraması sonucu yarı yapılandırılmış mülakat formu hazırlanmıştır. Daha sonra soruların anlaşılabilirliğini ölçmek üzere bir eğitimci grubuna pilot uygulama yapılmıştır. Uygulamadan ulaşılan sonuçlar anket sorularının anlaşıldığını göstermiştir. Veri toplama aracı, eğitimcilerin cinsiyeti, yaş grubu, mesleki unvanı ve deneyimini öğrenmeye yönelik dört olgusal; çeviri derslerinin içeriğini ve uygulamalarını öğrenmeye yönelik yedi yargısal olmak üzere toplam 11 soruyu içermektedir. Soruları cevaplanıp gönderilen anketler, birer belge olarak bu araştırmada veri kaynağı olarak kullanılmıştır.

3.3. Verilerin çözümlenmesi

Verilerin sınıflandırılması içerik analizi tekniği ile gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi, yazılı verilerin içeriğinin titizlikle incelenmesi, çözümlenmesi ve doğrulanması için uygulanan ve bir dizi kuralları olan sistematik bir yöntem olarak tanımlanır (Flick, 1998; Mayring, 2004). Yıldırım ve Şimşek (2018)

toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmanın içerik analizinin temel amacı olduğunu vurgulamıştır.

Çeviri derslerini veren eğitmenlerden araştırma soruları kapsamında toplanan verileri tanımlayacak ve kavramsallaştıracak bir sınıflama alanyazında olmadığından, Strauss ve Corbin’in (1990) önerdiği üç kodlama biçiminden biri olan verilerden çıkarılan kavramlara göre bir kodlama uygulanmıştır. Bu kodlama türünde önce, toplanan verilerden çıkan anlama göre bir sözcük, bir cümle, bir paragraf gibi belirli kodlar oluşturulur. Ardından bu kodlamaları birbirleriyle ilişkileri çerçevesinde belirli ulamlarda toplayacak olan temalar bulunur. Daha sonra, yapılan kodlama ve hazırlanan temalar okuyucunun anlayacağı bir biçimde sunulur ve son olarak ulaşılan bulguların yorumlanması ile içerik analizi süreci tamamlanır. Böylece verilerin kodlama ve temalarına göre düzenleme işlemi tamamlanmış ve tablolar halinde kullanım frekansları ile sunulmuştur. Bu sürecin sonunda, alanında uzman kişilere her bir araştırma sorusuna yönelik ulaşılan verilerin listesi verilmiş ve onlardan verileri kodlamaları ve önceden belirlenen temaları dikkate alarak sınıflandırmaları istenmiştir.

3.4. Geçerlik ve güvenilirlik

Karasar (2012) kötü bir ölçmenin, her türlü bilimsel çabayı değersiz kılabileceğini ve bu sebeple ölçmede aranan niteliklerin bilinmesi ve bunları sağlayıcı önlemlerin alınmasının son derece önemli olduğunu altını çizmiştir. Nitel çalışmalarda geçerlik ve güvenilirlik durumlarının nicel çalışmalara göre farklılık göstermesi “nicel araştırmalar gibi keşfedilmeyi bekleyen tek bir sabit ve nesnel bir olgunun söz konusu olmamasından kaynaklanmaktadır” (Arastaman, Öztürk Fidan ve Fidan, 2018, s. 52). Guba ve Lincoln (1982) nitel araştırmaların geçerlik ve güvenilirlikten ziyade inandırıcılık özelliği taşıması gerektiğini savunmuş; geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması için de inandırıcılık, aktarılabilirlik, güvenilirlik ve onaylanabilirlik ölçütlerinin yerine getirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu sebeple çalışmada geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması hususunda aşağdaki stratejiler uygulanmıştır.

Uzman incelemesi inandırıcılık konusunda alınabilecek önlemlerden bir tanesidir. “İncelemede uzman, araştırmanın deseninden toplanan verilere, bunların çözümlenmesine ve yazımına kadar olan süreçlere eleştirel bir gözle bakar ve araştırmacıya geri bildirimde bulunur” (Başkale, 2016, s. 25). Dolayısıyla uzmanlardan geri bildirim alınarak elde edilen verilerin hazırlanmasının inandırıcılığı artırdığı kabul edilebilir. Nitel araştırmalarda aktarılabilirlik özelliği, araştırmada elde edilen sonuçların diğer çalışmalara ne derece uyarlanabiliğiyle ilgilidir (Arastaman ve ark, 2018, s. 59). Shenton (2004) aktarım yapmadan önce: (a) Çalışmaya katılan kurumların sayısı ve yerleri; (b) çalışmadaki katılımcılara ilişkin sınırlılıklar; (c) katılımcıların sayısı; (d) kullanılan veri toplama araçları ve (e) veri toplama işleminin süresine ilişkin konularla ilgili bilgilerin olması gerektiğini belirtmektedir (s. 70). Bu kapsamda tüm araştırma süreci hakkında detaylı bilgilerin paylaşılması çalışmanın aktarılabilirlik özelliğini sağlaması için önemli görölmektedir. Anket sorularının bulunduğu çevrimiçi formlarda araştırmanın konusu ve amaçlarının yanı sıra katılımın gönüllülük esasına dayandığı bilgisine yer verilmiştir. Eğitmenlere kişisel bilgilerinin kesinlikle paylaşılmayacağı; ancak verilerin bu çalışma kapsamında yayın amacı ile kullanılacağı ifade edilmiştir. Shenton (2004) araştırmanın güvenilirliği için katılımcıların onayının alınması gerektiğini önerdiğinden, bu türden bir uygulamanın güvenilirlik ölçütünü karşıladığı düşünölmektedir. Son olarak çalışmanın onaylanabilirliğini göstermek amacıyla bulgular kısmında eğitmenlerin alıntıları değişime uğramaksızın olduğu gibi sunulmuştur.

4. Bulgular

4.1. Çeviri dersleri öncesi metin belirleme ölçütleri

Yazılı çeviri derslerinde işlenecek metinlerin seçimine yönelik ulaşılan veriler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Yazılı çeviri dersleri öncesi metin belirleme ölçütleri

Tema	Kodlama	Frekans	Katılımcı kodu
Metin türleri	Güncel konulara yönelik metinler	6	E1*E2*E4*E6*E8*E12
	Öğrencilerin seviyelerine yönelik metinler	6	E1*E2*E4*E5*E11*E12
	İşlenecek alana yönelik metinler	5	E1*E2*E3*E4*E8
	Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik metinler	3	E5*E9*E10
	Basit yapıli kısa metinler	1	E7
	Terminoloji oluşturmaya yönelik metinler	1	E5

Tablo 1'den işlenecek metinler konusunda bazı eğitimcilerin birden fazla ölçütü dikkate aldığı görülmektedir. Buna göre metin seçiminde en çok ve eşit frekansla güncel konuların ve öğrencilerin seviyelerinin dikkate alındığı (f=6) belirlenmiştir. Dersin içeriği ve amacı kapsamında metin seçimi yapıldığı (f=5), bunu üç frekansla öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik metinlerin takip ettiği ve son olarak birer frekansla basit yapıli kısa metinlerin ve de terminoloji hazırlamaya yönelik metinlerin tercih edildiği kaydedilmiştir.

Yazılı çeviri derslerinde çevrilecek metinlerin seçimi ile ilgili eğitimcilerin ifadeleri aşağıdaki gibidir:

E1 "Mümkün olduğunca güncel konuları tercih ederim. Dersin türüne ve öğrencinin bulunduğu sınıfa göre zorluk derecesini belirlemeye çalışırım. Metnin türünü dersin içeriğine göre çeşitli alanlardan seçmeye çalışırım."

E3 "Metinlerin seçilen alanla ilgili temsiliyet özelliklerine dikkat ederim. Alan ile ilgili farklı metin türlerini farklı zorluk derecelerinde seçmeye dikkat ederim. Bilimsel ölçütlere uygun doğru bilgileri içerecek metinler seçmeye çalışırım."

E7 "Kısa metin ve basit cümleleri içeren metinleri tercih ediyorum."

E11 "Öğrencilerin seviyelerine göre belirliyorum ve daha nasıl geliştirebilirim diye yavaş yavaş seviyeyi artıracak metinler ayarlıyorum."

4.2. Çeviri dersleri öncesi yapılan hazırlıklar

İkinci araştırma sorusu kapsamında ulaşılan bulgulardan hareketle oluşturulan kodlamalar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Yazılı çeviri dersleri öncesi yapılan hazırlıklar

Kodlama	Frekans	Katılımcı kodu
Dilbilgisi çalışması	8	E1*E2*E3*E4*E6*E8*E11*E12
Bağlam çözümlemesi	6	E1*E4*E7*E8*E9*E11
Terminoloji oluşturma	5	E1*E3*E4*E5*E6
Metnin çevirisini hazırlama	4	E1*E4*E9*E10

Yazılı çeviri dersleri öncesi yapılan hazırlıklar sorulduğunda eğitmenlerin çevrilecek metinleri en çok dilbilgisi konuları üzerinde saptamalar yapmak üzere inceledikleri belirlenmiş ve dolayısıyla dilbilgisi çalışması bu sınıflamada ilk kodu oluşturmuştur (f=8). Dilbilgisi konuları ile ilgili E4 “İşlenecek metnin özellikle dilbilgisi konularını gözden geçiririm; bu konuların pekiştirilmesi adına örnek cümleler hazırlarım. Gerekirse de bu yapılar özelinde çeviri alıştırmaları yaptırırım” ifadesiyle durumu ayrıntılı bir biçimde açıklarken, E6 “Seçilen parça içeriği, dilbilgisi konuları beklentilerimi karşılamaması durumunda ben eklemeler yaparım. Konu içinde konu üretirim” yorumuyla derslerinde dilbilgisi konularının işlenişe verdiği önemi ifade etmiştir.

İkinci kod olarak bağlama göre çözümleme gelmektedir, zira eğitmenlerin yarısı (f=6) metnin anlaşılıp yorumlanabilmesi için metne yönelik bağlamın (kullanım alanı) anlaşılması gerektiğini ifade etmiştir. Söz gelimi E1 “Derste işlenecek metni gözden geçiririm. Terminolojiyi çıkarırım. Metin içinde özellikle verilmesi gereken bağlamlar varsa bunları hazırlayıp derste ayrıca vermeye çalışırım” yorumunda bulunurken, E11 “Konu çok önemli. Hem metni kendim bir okurum sonra da buralarda öğrencilere daha neler katabilirim diye çalışmalar yaparım” şeklinde bir yorum sunmuştur.

Üçüncü kod terminoloji oluşturmaya yönelik metinler (f=5), son kod ise metnin çevirisini hazırlama olarak belirlenmiştir (f=4).

4.3. Öğrenciler ile çevrilecek metinlere yönelik görüşme ve derse yansımaları

Eğitmenlerin büyük bir çoğunluğu (f=10) çevrilecek metinler konusunda öğrencilerin fikirlerinin alındığını ifade etmiştir. Eğitmenler öğrencilerin görüş ve önerilerden hareketle seçilen metinlerin öğrenme üzerinde olumlu etkisi olduğuna dair değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

Üçüncü araştırma sorusu kapsamında ulaşılan sonuçlar Tablo 3’te dört kodlama ile ders süreci, iki kodlama ile ders sonrası olmak üzere iki tema altında sınıflandırılarak sunulmuştur.

Tablo 3: Metinlerin önceden belirlenmesinin sürece katkısı

Tema	Kodlama	Frekans	Katılımcı kodu
Ders süreci	Hızlı ve kalıcı öğrenme	6	E1*E4*E7*E9*E10*E11
	İstekli ve etkin katılım	4	E1*E4*E6*E11
	Hazırlıklı oluş	3	E1*E3*E4
	Etkileşimli öğrenme	1	E11
Ders sonrası	Ölçme-değerlendirme	2	E7*E8
	İhtiyaçları belirleme	1	E2

Ders süreci temasında ilk kodlama; altı eğitmenin çevrilecek metinlerin ortak belirlenmesiyle öğrencide hızlı ve kalıcı bir öğrenmenin sağlandığını dile getirmesiyle oluşmuştur. Dört eğitmen öğrenci görüşlerinden hareketle belirlenen metinler sayesinde öğrencilerin derse istekli olduğu ve etkin katılım sağladığı yönünde görüşler sunarken, üç eğitmen ise derslere hazırlıklı oluşun üst düzeyde olduğunu belirtmiştir. Bir eğitmen de bu uygulama sayesinde farklı çevirilerin ortaya çıktığını ve sınıf içi etkileşim ortamının sağlandığına dikkat çekmiştir. Ders sonrası teması ise, iki eğitmenin bu türden bir uygulamanın öğrencilerin seviyelerini ölçme ve bir eğitmenin de öğrencilerin ihtiyaçlarını belirleme açısından faydalı bulduğunu açıklamasıyla oluşmuştur. İşte bu görüşlerden bazıları:

E2 “Ek metinlerde hangi tür metin istediklerini dikkate alıyorum. Seçilen metinler eksik ve ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte oluyor genellikle.”

E4 “Öğrenciden genellikle metin türü ve cümle türleriyle ilgili çeviri yapılması yönünde görüşler geliyor. Dersi buna göre işlediğimizde öğrenci talep ettiği içeriği gördüğü için daha aktif bir katılım sağladığı görülmektedir. Buradan hareketle öğrenimin daha üst seviyede gerçekleştiği sonucu çıkarılabilir.”

E8 “Öğrencilerin çeviri seviyeleri hakkında bilgiler edinmemi sağlıyor farklı çeviri yapanları saptamaya yardımcı oluyor.”

E11 “Farklı görüşlerin farklı çevirilerin önemli olduğunu düşünüyorum. Ders esnasında öğrencilerin çevirilere katılması ve birbirlerinden faydalanmaları olumlu yönde katkı sağlıyor.”

4.4. Çeviri derslerinde izlenen süreç

Çeviri derslerinde öğretmenlerin ders işleme yöntemini öğrenmeye yönelik sorulan dördüncü soru kapsamında ulaşılan sonuçlar Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: Öğitmenlerin ders işleme yöntemi

Kodlama	Frekans	Katılımcı kodu
Etkileşimli ve çözümlemeli çeviri	7	E1*E2*E3*E4*E5*E6*E7
Uygun çeviri örnekleri	6	E1*E4*E5*E9*E10*E11
Çeviri alıştırmaları	3	E8*E9*E10
Çeviri stratejilerini tartışmak	3	E2*E3*E4
Bireysel çeviri	2	E11*E12
Grup çalışması	1	E3

Eğitmenlerin yarısından fazlası (f=7) derse katılımın yoğun olduğu, her çevirinin irdelendiği ve mümkünse en uygun çeviri çıktısına ulaşmanın hedeflendiği bir sürecin izlendiğini ifade etmiştir. Bu kapsamda metinlerin önceden paylaşıldığı, her öğrenciye söz hakkı verildiği ve böylece etkileşimli ders ortamının sağlandığı belirtilmiştir. Benimsenen bu yöntem sayesinde derste yapılan çeviriler etkileşimli ve çözümlemeli çeviri etkinliği olarak tanımlanmış ve bu bağlamda ilk kod olarak verilmiştir.

Diğer taraftan, bazı öğretmenler cümlelerin çevirisinde çeşitleme sunmak ve eşdeğer çevirilerin olabileceğini göstermek amacıyla öğrencilere uygun çeviri örnekleri verdiklerini bildirmişlerdir (f=6). Yanı sıra, öğretmenlerin üçü kaynak kitap eşliğinde ya da işlenen konu özelinde uygun çeviri alıştırmaları ile dersi yürüttüklerini, başka üç öğretmen ise çeviri yaparken izlenmesi gereken yol ve yöntem üzerinde değerlendirmelerin yapıldığını söylemiştir. Bireysel çeviriye önem verdiğini ve öğrenci merkezli bir ders şekli gerçekleştirdiğini söyleyen iki öğretmen ve grup çalışması şeklinde derslerini yaptığını bildiren bir öğretmenin görüşü de sonuçlar arasında yer almaktadır.

4.5. Öğrencilerin derse katılımını etkileyen faktörler

Öğrencilerin yazılı çeviri derslerine katılımına yönelik sorulan beşinci sorunun yanıtları Tablo 5’te görülmektedir. Öğitmenlerin neredeyse yarısı (f=5) derse katılımı “yeterli” olarak nitelendirmiştir. Buna karşın, üç öğretmen derse katılımı “yetersiz” bulurken, kalan dört öğretmen “idare eder” seçeneğini tercih etmiştir. Elde edilen sonuçlardan öğretmenlerin öğrencilerin derse katılım konusunda genellikle olumlu görüşleri olduğu söylenebilir.

Tablo 5: Öğrencilerin çeviri derslerine katılımına dair görüşler

Seçenek	Sıklık	Yüzdesi
Çok yetersiz	0	0
Yetersiz	3	25
İdare eder	4	33
Yeterli	5	42
Çok yeterli	0	0
Toplam	12	100

Bu kapsamda yöneltilen bir sonraki sorudan (öğrencilerin derse katılımını etkileyen faktörler) ulaşılan sonuçlar, öğrenci ve eğitmen kaynaklı olmak üzere iki tema altında Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6: Öğrencilerin derse katılımını etkileyen faktörler

Tema	Kodlama	Frekans	Katılımcı kodu
Öğrenci kaynaklı	Motivasyon düşüklüğü	5	E1*E2*E4*E10*E12
	Hazırbulunuşluk	3	E3*E6*E9
	Psikolojik etmenler	2	E2*E8
	Yüksek not alma arzusu	2	E2*E12
	Anadilde temel becerilerin eksikliği	1	E12
Eğitmen kaynaklı	Ders içeriğı	4	E1*E4*E5*E7
	Eğitmenin öğretim yöntemi	4	E1*E4*E7*E12
	Eğitmenin tutum ve davranışları	3	E2*E11*E12

Öğrenci kaynaklı unsurlar teması beş kodlamadan oluşmaktadır. Eğitmenler tarafından verilen cevaplardan hareketle, öğrencilerin çeviri derslerine katılımını etkileyen en önemli unsurun motivasyon düşüklüğü olduğı dikkat çekmektedir (f=5). En çok dile getirilen ikinci konu öğrencilerin hazırbulunuşluk durumu olurken, bunu takiben eşit oranda psikolojik etmenler ve yüksek not alma arzusunun geldiğı görülmektedir (f=2). Anadilde temel becerilerin eksikliği ise bu temanın son kodunu oluşturmaktadır (f=1). Eğitmen kaynaklı unsurlara bakıldığında ise, ders içeriğı ve eğitmenin öğretim yöntemi eşit frekansla (f=4) bulunurken, eğitmenin tutum ve davranışları üç frekansla bu temayı tamamlayan son kodlama olmuştur.

4.6. Diğ er eğitmenlerle eş güdümlü çalışma

Tablo 7: Diğ er eğitmenlerle ortak çalışma oranı

Seçenek	Sıklık	Yüzdesi
Evet	3	25
Hayır	9	75
Toplam	12	100

Eğitmenlerin sadece dörtte biri (f=3) diğ er eğitmenlerle birlikte çalıştığını söylemiştir. Bu kapsamda E7 “Diğ er hocaların nasıl bir yöntem izleyip uyguladıkları üzerinde konuşuyoruz” ifadesiyle, E9 kodlu eğitmen ise “Görüş alışverişi” diyerek izlenen süreç hakkında bilgi vermiştir. Diğ er taraftan,

eğitmenlerin büyük çoğunluğunun (f=9) diğer öğretmenlerle eylem birliği içinde olmadığı, dersin içeriği, amacı ve uygulanacak olası yöntemleri konusunda bireysel karar almayı tercih ettiği görülmektedir.

4.7. Çeviri ders saatleri üzerine görüşler

Tablo 8: Yazılı çeviri ders saatlerine yönelik görüşlerin oranı

Seçenek	Sıklık	Yüzdesi
Çok yetersiz	1	8
Yetersiz	7	58
İdare eder	3	25
Yeterli	1	8
Çok yeterli	0	0
Toplam	12	100

Tablo 8'de yazılı çeviri ders saatleri yedi öğretmen tarafından "yetersiz" olarak görülmektedir. "İdare eder" üç öğretmen, "çok yetersiz" ve "yeterli" seçenekleri ise birer öğretmen tarafından işaretlenmiştir. Bu durum; genel olarak öğretmenlerin haftalık yazılı çeviri ders saatlerini yeterli bulmadıkları şeklinde yorumlanabilir. Daha sonra öğretmenlere yazılı çeviri derslerinin haftada kaç saat olması konusunda önerileri sorulmuş ve cevapları doğrultusunda hazırlanan haftalık ders saatleri ve frekans dağılımı Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9: Yazılı çeviri ders saatine yönelik öneriler

Seçenek	Sıklık	Yüzdesi
1-4 saat	4	33
4-8 saat	5	42
8 saat üstü	2	17
Öneri yok	1	8
Toplam	12	100

Tablo 9'dan genel olarak yazılı çeviri derslerinin haftada en az 4 ila 8 saat arasında olması gerektiği yönünde fikir sunulduğu görülmektedir (f=5). Dört öğretmen 1 ila 4 saat arası saatlerin yeterli olacağını, iki öğretmen ise derslerin 8 saat üstünde olması yönünde tercihte bulunmuştur. E4 kodlu öğretmen "İlgili öğrencilerin hedef dil konusundaki hazırbulunuşluğu, ilgili bölümün teknik alt yapısı gibi durumlar bu sorunun ana dinamiğini oluşturduğundan dolayı bir öneri sunamıyorum" diyerek bu soruyu cevapsız bırakmayı tercih etmiştir.

5. Yeni yöntem önerisi

Çeviri eğitiminde daha iyi düzeyde bir başarı elde edebilmek için geliştirilen yöntem önerisinde bazı aşamalardan söz edilebilir. Bunlar arasında, ders öncesi süreç ve ders süreci önemli bir yer tutarken, ders dışı çeviri eğitim çalışmaları söz konusu yöntemi tamamlaması açısından gerekli görülmektedir.

5.1. Ders öncesi süreç (hazırlık)

Çeviri eğitiminde ders öncesi süreç, hem öğretmen tarafından derste çevrilecek metnin belirlenmesi hem de öğrencinin derste işlenecek olan metinle ilgili ön hazırlık yapmasına yönelik bir çalışma aşaması

olmak üzere iki yönlü bir süreci ifade eder. Öncelikle eğitimci tarafından metnin seçimini ele alalım. Derste incelenecek metnin seçiminde, eğitimcilerin görüşlerine bakıldığında çeşitli yöntemlerin uygulandığı görülmektedir. Bu yöntemlerin her biri büyük oranda çeviri eğitiminde başarıyı sağlayabilecek yöntemlerdir.

Çeviri metnin seçiminde eğitimcilerin görüşlerinden hareketle önerilebilecek bütünlük bir yöntem tasarlanabilir. Bu yöntemde en başta göz önünde bulundurulması önem taşıyan değişken ise öğrencinin seviyesi olmalıdır. Dolayısıyla, çeviri eğitiminin birinci sınıftan itibaren ardışık olarak değerlendirilmesi ve derste işlenecek olan metinlerin bu düzene göre kademeli olarak başlangıçta basit yapıdaki metinler arasından seçilmesi; sonraki aşamalarda ise daha ileri düzey metinlerin seçilmesi yararlı olacaktır. Metin konusu olarak, güncel konuların daha ağırlıklı bir şekilde tercih edilmesi öğrencinin ilgisini daha çok çekebileceğinden anlamaya ve çeviri yetisinin daha iyi gelişmesine de katkı sunacaktır. Çeviri etkinlikleri genellikle temel çeviri edincini ve edimini geliştirmeye dönük olmakla birlikte, öğrencinin belli bir alanda uzmanlaşmasına yönelik uygulamaları da içerebilmektedir. Bu bağlamda, alt alanlara ayrılan ve uzmanlık bilgisi gerektiren çeviri derslerinin işlenişi farklı bir boyut kazanmaktadır. Şöyle ki, işlenen metinlerde geçen terimlerin, kalıp sözlerin ve jargonun belirlenmesi hem hâlihazırdaki metni hem de karşılaşılabilecek metinleri daha kolay çözümleme, anlama ve zamandan tasarruf açısından faydalı olacaktır. Akademik çeviri eğitimi süresince kazandığı bu edimi diğer alanlara uygulama özzerklığı kazanması için çevirmen adayları öğrencilere terminolojik bilgi içeren farklı metinlerin örnek olarak verilmesi yerinde olacaktır.

Çeviri derslerinde kullanılacak metinlerin seçiminde bir diğer öneri, bu metinlerin gerçek çeviri piyasasında çevrilen örneklerden alınmasına yönelik olacaktır. Böylelikle öğrenci mezun olduktan sonra ne tür metinlerle karşılaşacağını daha eğitim aşamasında görme fırsatı bulacak ve eğitimde buna göre bir ilerleme gerçekleşecektir. Bunun için çeviri sektörüyle etkin işbirliği sağlanarak gizlilik içermeyen dosyaların çeviri amaçlı olarak değerlendirilmek üzere derslerde kullanılabilmesi için gerekli alt yapının oluşturulması yararlı olacaktır.

Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak örnek metinlerin seçilmesi de öğrencinin derse katılımına katkı sağlayabilecek bir yöntemdir. Ancak burada hangi öğrencinin ilgi ve ihtiyacının göz önünde bulundurulabileceği konusu bu süreci zorlaştıran bir konudur. Zira çeviri sınıfında yer alan öğrencilerin her birinin ilgi ve ihtiyaçları birbirinden farklı olabilir ve burada eğitimcinin tahmin yoluyla seçeceği metinler beklenen etkiyi yaratmayabilir. Bu nedenle, öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik metinlerin seçilmesinde eğitimcinin öğrencilerin görüşlerine başvurarak hareket etmesi daha etkili olacaktır. Bunun için sözlü olarak bir görüş sorulabileceği gibi, yazılı olarak da öğrencilerden görüşler alınabilir.

Buradan hareketle, derste kullanılacak metinler;

- Öğrencinin seviyesine göre olmalı,
- Güncel konular ağırlıklı olarak tercih edilmeli, ancak özel alanlara yönelim için gerekli donanım sağlayacak metinlere de başvurulmalı,
- Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik olmalı,
- Çeviri piyasasından seçilmiş olmalı.

Ders öncesi süreçte bir diğer aşama ise öğrencinin çevrilecek metni dersten önce gözden geçirmesini içeren aşamadır. Bu aşamada öğrenci derse gelmeden önce derste çevirisi yapılacak olan metni alarak ders için ön hazırlık yapar. Çeviri metninin farklı açılardan ele alınarak çözümlenmesini içeren hazırlık sürecindeki aşamalar şöyle özetlenebilir:

5.1.1. Metnin okunması

Çeviri eğitiminde başarıyı olumsuz etkileyen unsurlardan biri de metnin öğrenci tarafından yeterince anlaşılammış olmasıdır. Gerek ders öncesi gerekse ders esnasında öğrenci metni yeterince çözümleyemediğinde çeviri işlemi de o ölçüde yetersiz kalmaktadır. Bunun için öğrencinin çevrilecek metni ve metnin bağlamını doğru bir şekilde algılayarak çeviriye başlaması gerekir. Bu nedenle, eğitmen tarafından ders öncesi belirlenen örnek metin dersten önce öğrencilere verilmelidir. Bundan sonra öğrenci derse gelmeden metni dikkatli bir şekilde ve gerekirse birkaç kez okumalıdır. Bu okuma, öğrenciye metinle ilgili ön bilgi vererek öğrencinin metnin bağlamını daha iyi kavramasına yardımcı olacaktır. Ancak, metnin çeviri amaçlı nasıl okunması gerektiği konusunda derslerde örnek uygulamaların yapılması öğrenciye yol gösterecektir. Eğitmenin bunun için derste çeviri amaçlı metin okumaya yönelik bilgiler vermesi ve ardından buna göre örnek uygulamaların yapılması önem arz eder. Böylelikle öğrenci de daha sonraki derslerde incelenecek olan metinleri ders öncesi buna göre okuyacak ve derse daha iyi bir şekilde hazırlanmış olarak katılacaktır.

5.1.2. Ön çeviri

Öğrencinin derse gelmeden önce yapabileceği bir diğer işlem ise metnin taslak çevirisidir. Bunun için öğrencinin metni dikkatli bir şekilde okuyup metnin bağlamıyla ilgili yaklaşık olarak bir fikir sahibi olduktan sonra metni çevirmeye çalışması derste eğitmenle birlikte yapılacak olan çeviri işlemi için bir ön hazırlık olacak ve bu süreçte zorlandığı noktaların derste giderilmesiyle birlikte çeviri eğitimindeki başarı oranı da artacaktır. Öğrencinin ön çeviri sürecinde cümle türlerinden bilinmeyen sözcüklere, metnin bağlamından kaynak dildeki bazı ifadelerin hedef dilde nasıl ifade edileceğine kadar bazı sorunlarla karşılaşması olasıdır. Tüm bu olasılıkların ön çeviri esnasında not edilerek derste bu sorunlara çözüm aranması ve mümkün olduğunca yeterli çözümlerin bulunması çeviri eğitiminde beklenen sonucun elde edilmesine katkı sağlayacaktır.

5.2. Ders süreci uygulamaları

Buraya kadar eğitmen ve öğrenci ayrı ayrı ama aynı konu üzerinde çalışır. Bundan sonrasında ise, yani çeviri derslerinde eğitmenle öğrencinin aynı konu üzerinde birlikte çalışmaları söz konusudur. Başka bir ifadeyle, çeviri derslerinde aslında her ne kadar derse veren eğitmen olsa da öğrencinin de derse aktif bir biçimde katılması ve etkileşimli bir ders yapılması çeviri eğitiminde başarıyı artıracaktır. Bu süreçte her bir eğitmen farklı aşamalar içeren yöntemler kullanabilir. Ancak çeviri derslerinde eğitmenle öğrencinin birlikte yapacağı metin çözümlenmesi öğrencinin eğitiminin daha iyi bir seviyeye çıkmasına katkı sağlayabilir.

5.2.1. Metnin çözümlenmesi

Çeviri derslerinde çevrilecek metnin çeviriden önce ayrıntılı bir biçimde çözümlenmesi önem arz eder. Çeviri amaçlı metin çözümlenmesi olarak da bilinen bu süreçte metnin türü, metin dışı ve metin içi-öğeler, metindeki cümlelerin anlam, yapı, tür gibi çeşitli açılardan çözümlenmesi ve buna benzer birçok işlem gerçekleştirilir. Bu süreç eğitmenin öncülüğünde öğrenciyle birlikte yapıldığı zaman daha yararlı

olacaktır. Böylelikle öğrenci çeviri amaçlı metin çözümlemesi konusunda bilgi sahibi olacak ve daha başarılı çeviriler gerçekleştirebilecektir. Zira öğrencilerin çeviri çalışmalarında en sık başvurduğu işlemlerden biri kaynak metni hiçbir çözümlemeye tabi tutmadan hızlıca hedef dile aktarmaya çalışmaktır. Bu da çeviride başarıyı düşürmektedir. Bu nedenle, metnin bağlamı, türü, hedef kitle, çevirideki amaç, metinde geçen kültürel öğeler, bilinmeyen sözcükler, metnin terimcesi gibi birçok unsur çeviri işleminden önce belirlenmelidir.

5.2.1.1. Metin türü

Metin çözümlemesinde ilk olarak metnin türünün belirlenmesi önemlidir. Öğrencinin derste çevrilecek metnin türü konusunda bilgi sahibi olması o metni hedef dile aktarmada kendisine yardımcı olacaktır. Zira her metin türünün kendine özgü bir dil yapısı, anlatım biçimi ve bir terimcesi söz konusudur. Eğitmenin en başta metnin türünü belirledikten sonra öğrenciye bu konularda bilgi aktarması gerekir. Örneğin ekonomi alanında kaleme alınmış olan bir metnin çevirisine geçilmeden önce bu metnin genel özellikleri, hedef kitle, dil yapısı ve hedef dile neden çevrilmesi gerektiği gibi konularda ayrıntılı bilgilendirmenin yapılması yararlı olacaktır. Ayrıca bu tür metinlerin yapısının daha iyi anlaşılabilmesi için, çeviriye geçmeden önce aynı alanda yazılan başka örnek metinlere göz atılması da metnin türü, genel özellikleri, dil kullanımı gibi konularda öğrencinin farkındalık kazanmasına yardımcı olacaktır.

5.2.1.2. Cümle çözümlemesi

Kaynak metinle ilgili ön bilgilere yer verildikten sonra, bir diğer aşama metindeki cümlelerin çözümlenmesi aşamasıdır. Burada cümleler yapı, tür ve anlam bakımından çözümlenir. İlk olarak cümlelerin yapılarına bakılır ve basit, bileşik, bağlı ya da sıralı cümleler saptanarak hedef dilde bu tür yapıların nasıl oluşturulduğu konusunda ek bilgiler verilir. Cümlelerin yapısına göre çözümlenmesinin ardından hedef dildeki sözdizimi konusunda bilgiler hatırlatılarak kaynak cümlelerin türüne göre hedef dile çeviride izlenecek yöntemler üzerinde durulabilir.

Cümlelerin yapı bakımından çözümlenmesinden sonra bir diğer işlem, tür bakımından çözümleme işlemidir. Kaynak metindeki cümlelerin türleri belirlenerek hedef dilde bu türlerin nasıl verilebileceği konusunda öğrenciye gerekli bilgiler verilir. Örneğin kaynak metindeki cümleler isim ya da fiil cümlesi olmalarına göre çeviride izlenecek yollar belirlenir.

Cümle çözümlemede bir diğer aşama ise kaynak metindeki cümlelerin anlam bakımından değerlendirilmesini kapsar. Bu aşamada kaynak cümlelerin olumlu, olumsuz, soru, emir, istek, koşul, varsayım, karşıtlık, zaman, karşılaştırma gibi yönlerden incelenmesi gerçekleştirilir ve bunlardan hangisine uygun olduğu belirlenir. Daha sonra cümlelerin bildirdiği anlamın hedef dile nasıl ve hangi yollarla aktarılacağı konusunda öğrenciye ayrıntılı bilgiler verilir.

Ana dilden yabancı dile yapılacak olan çevirilerde ayrıca metnin yazım kuralları, anlatım bozukluğu, anlam bütünlüğü gibi açılardan da değerlendirilmesi gerekebilir. Zira tüm bu unsurlar çeviriyi etkileyen önemli etkenlerdendir. Örneğin anlatım bozukluğu içeren bir cümle varsa öncelikle bunun saptanması ve çeviri sürecinde bunun giderilerek çevirinin yapılması gerekir. Yine bir başka örnek olarak, bir cümlede düşüklük ya da anlam bulanıklığı/belirsizliği gibi durumlar söz konusu olduğunda bu cümlelerin doğru bir biçimde çözümlenerek bu eksikliklerin giderilmesinin ardından hedef dile aktarılması daha doğru bir çevirinin oluşmasını sağlayacaktır. Bu nedenle, özellikle anadilden yabancı dile yapılacak olan çevirilerde kaynak metnin bu yönlerden de ele alınarak gerekli düzeltmelerin yapılmasının ardından

çeviri işleminin gerçekleştirilmesi daha doğru bir çeviriyi beraberinde getirecektir. Ayrıca derslerde bu durumların özellikle üzerinde durulması da öğrencinin bu konudaki farkındalığının artmasına katkı sağlayacaktır.

5.2.2. Çeviri aşaması

Buraya kadar olan tüm aşamalar gerçekleştirildikten sonra, son olarak metnin çevirisi yapılır. Çeviri esnasında öncelikle öğrencilerin ders öncesi yapmış oldukları çalışmalara yer verilerek genel anlamda hangi noktalarda sorunların oluşabileceği konusunda saptamalarda bulunmak yararlı olacaktır. Bunun için her bir öğrenciden cümle cümle çeviri önerisi alınabilir ve ardından çeviriler kaynak metinle karşılaştırılarak doğru olanlar belirlenir. Yanlış, eksik ya da hatalı olduğu düşünülen çeviri önerilerine ise daha ayrıntılı olarak değinmek öğrencilerin çeviri eğitimine katkı sağlayacaktır. Böylelikle öğrencilerin çevirinin her aşamasında karşılaşılabilecekleri sorunlar saptanarak bunlara yönelik çözüm önerilerinin ders olarak verilmesiyle çeviride beklenen başarı elde edilmiş olur.

Çeviride öğrencilerin zorlanabileceği konulardan biri de terimce konusundaki yetersizliktir. Başka bir deyişle öğrencinin çeviri yaparken en çok ihtiyaç duyduğu unsurlardan birisi alan terimcesidir. Özellikle belli bir alana yönelik olarak hazırlanmış metinlerin çevirisinde terimce önemli bir rol oynar. Kaynak metindeki terimceye hedef dilde uygun karşılığın bulunması konusu çeviride başarıyı etkileyen önemli bir konudur. Bunun için derslerde seçilecek metinlerden bazılarının özel alan metinleri olması ve derslerde buna yönelik bir işleviş benimsemesi öğrencinin terimce konusunda daha fazla farkındalık kazanmasına ve bu konuda karşılaşılabilecek sorunları daha doğru bir şekilde çözebilmesine olanak sağlayacaktır. Bu nedenle, özel alan metinlerinin çevirisinde terimcenin saptanması ve doğru bir terim listesinin oluşturulmasına yönelik eğitimlerin verilmesi önem arz eder.

Çeviri derslerinde öğrenciler için yararlı olabilecek bir diğer çalışma ise çeviride kültürün önemi üzerine yapılacak olan çalışmadır. Bilindiği üzere, çeviride kültürün oldukça önemli bir yeri vardır. Özellikle kaynak dilde var olan ancak hedef dilde tam karşılığı bulunmayan unsurların çevirisinde öğrencilerin zorluklarla karşılaşması olasıdır. Örneğin, atasözleri ve deyimler birçok dilde var olan ancak her dilde birbirinden farklı biçimlerde ifade edilen unsurlar arasında yer alır. Ayrıca bu tür durumlarda kaynak dildeki bir atasözü ya da deyim hedef dilde eşdeğer anlamı veren karşılığının bulunması çoğu zaman güçlükler içerebilen bir sürece işaret eder. Bu nedenle öğrenci de bu konuda çoğu zaman zorluklarla karşılaşabilir. Bu zorlukların aşılabilmesi için, çeviri derslerinde kültürel unsurların ve atasözü ya da deyimler gibi ifadelerin çevirisine yönelik eğitime ağırlık verilmesi de öğrencinin çeviri eğitimine katkı sağlayacaktır.

5.2.3. Öğrencilerin derse katılımını artırmak için öneriler

Çeviri eğitiminde öğrencilerin derse etkin bir biçimde katılımı eğitimin başarısı için oldukça önemlidir. Zira öğrenci derse ne kadar dikkatli bir şekilde katılır ve gerektiğinde notlar alarak, kafasına takılan soruları sorarak dersi verimli geçirirse o derece başarılı olacaktır. Ancak birçok derste olduğu gibi çeviri derslerinde de bazı durumlar öğrencilerin derse katılımını olumsuz yönde etkileyebilir. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar ışığında, öğrencilerin derse katılımını etkileyen unsurların başında motivasyon eksikliği gelmektedir. Öğrencinin dersteki motivasyonu düşük olduğu sürece o derste başarı oranı düşer. Bu nedenle çeviri derslerinde öğrencinin motivasyonunu artırmak için bazı çalışmalar yapılabilir.

Öğrencilerin derse etkin bir biçimde katılarak dersi dikkatli bir şekilde dinlemeleri, gerektiğinde notlar alması ve yeri geldiğinde sorulan sorulara cevap verebilmeleri her şeyden önce derse olan ilgi ve isteklerinin yeterli seviyede olmasıyla doğru orantılıdır. Başka bir deyişle, öğrencilerin ilgi ve istekleri yetersiz olduğunda derse etkin bir biçimde katılmaları da çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Bunun için kuşkusuz birçok yöntem belirlenerek denenebilir. Ancak bu çalışmada çok kapsamlı olmamakla birlikte, öğrencinin ilgi ve isteğinin artmasına önemli ölçüde katkı sunabilecek bazı önerilere yer verilmiştir. Bu öneriler şöyle sıralanabilir:

5.2.3.1. Dersin işleniş süreciyle ilgili olarak öğrencilerin görüşlerinin alınması

Eğitmenin işleyeceği dersle ilgili olarak dersin işleniş, derste kullanılacak metinlerin türü, konusu ve hatta çevirisi yapılacak olan örnek metinlerin seçilmesi vb. gibi konularda öğrencilerin görüş, öneri ve beklentilerini göz önünde bulundurması onların ilgisinin artmasına katkı sağlayabilir. Zira öğrencinin görüşünün alınması kendisine önem verildiğini hissettirecek ve böylelikle dersin işlenişinde görüş bildirme konusunda istekli olacaktır. Ancak öğrencinin görüş, öneri ve beklentileri sorulduğunda öğrenciden gelen dönüşlerin değerlendirilmesi ve mümkün olduğunca derslerde kullanılması da oldukça önemlidir. Örneğin, işlenecek örnek metinlerin öğrenciden talep edilmesi ve gelen metinlerin derste çevirisinin yapılması öğrenciler için oldukça önemli bir süreç olacaktır. Çünkü öğrenci genellikle ilgi duyduğu ya da hoşuna giden konularda metinler getireceğinden bu metinlerin derste işlenmesi de öğrencinin ders boyunca etkin bir şekilde çeviriyle ilgili öneriler sunmasını sağlayacaktır. Böylelikle öğrenci dersin işleyişinde görüş ve öneri sunduğu için ve sunduğu önerilerin kısmen de olsa derste kullanıldığını gördüğü için kendini daha iyi hissederek derse olan ilgisinde de artış olacaktır.

5.2.3.2. Derste eğlenceli metinlerin işlenmesi

Birçok alandaki eğitimde olduğu gibi, çeviri eğitiminde de oyun, eğlence vb. etkinlikler öğrencinin motivasyonuna katkı sağlamaktadır. Bu nedenle derste çevirisi yapılacak olan metinler için bazı haftalarda eğlenceli konular seçilebilir. Örneğin fıkra, masal, öykü, komik olaylar gibi konuları içeren metinler zaman zaman kullanılabilir ve böylelikle öğrencinin daha eğlenceli bir şekilde derse katılması sağlanabilir. Bunun dışında, çeviri derslerinde dersin içeriğine uygun bazı oyun etkinliklerinin planlanması da öğrencinin derse olan ilgisinin artmasına katkı sağlayacaktır. Zira daha önce de ifade edildiği gibi, gerek dil eğitiminde gerekse çeviri eğitiminde oyunların ve eğlenceli etkinliklerin eğitime olumlu yönde katkı sağladığı bilinmektedir.

5.2.3.3. Çeviri derslerinin çeviri atölyesi şeklinde yapılması

Çeviri dersleri çoğunlukla uygulama içerikli dersler olduğundan, bu derslerin diğer birçok kuramsal ders gibi bir işleyişle değil de daha çok uygulamayı öne çıkaran çok katımlı bir çeviri atölyesi biçiminde işlenmesi öğrenci için daha yararlı olabilir. Bunun için derste işlenecek konuyu kuramsal bir konu olarak değil, birçok yönden çözümlenerek hedef dile aktarılması gereken bir çeviri eylemi olarak yansıtmak öğrencide çeviri dersleri konusunda bir farkındalık oluşturacak ve böylelikle öğrenci çeviri derslerini sadece bir ders olarak değil, aynı zamanda kendisinin de katılacağı bir etkinlik olarak görmeye başlayacaktır. Çeviri atölyesi uygulamaları için sınıf içi gruplar oluşturulabilir ve çeviriler grup uygulaması şeklinde gerçekleştirilebilir.

5.2.3.4. Çeviri derslerinde rekabetin oluşturulması

Çeviri eğitiminde öğrenciler arasında belli bir rekabetin oluşturulması onların derse olan ilgilerinin artmasına katkı sağlayabilir. Bunun için öğrenciye not dışında ödül verilebilecek başka yöntemler geliştirilebilir. Örneğin çeviri derslerinin yanı sıra öğrenciye ödev verilmesi ve bu ödevlerin belli bir oranda değerlendirme notlarına yansıtılması yararlı olabilir. Rekabetin oluşturulabilmesi için bir diğer öneri de bölüm içinde sınıflar arası turnuva şeklinde çeviri yarışmalarının düzenlenmesi olabilir. Bu çeviri turnuvası bir döneme yayılarak her dönem çeviri turnuvalarının sonunda bölüm birincisi belirlenip kendisine küçük çaplı çeviri ödülleri takdimi yapılabilir. Ayrıca her yıl Avrupa Birliği Başkanlığı tarafından düzenlenen AB Genç Çevirmenler Yarışması için bölüm adayları da bu turnuvasıyla belirlenebilir.

5.2.3.5. Çeviri sınavları ve değerlendirme

Öğrencinin derse katılımını etkileyen belki de en önemli etkenlerden biri de not kaygısıdır. Öğrenci çoğu zaman ders esnasında o dersle ilgili yapılacak olan sınavlara odaklanmaktan kendini alamaz. Bu durum birçok öğrenci için neredeyse kaçınılmaz bir durumdur. Ancak sınava odaklanmak derse olan ilgi ve motivasyonu olumsuz yönde etkileyerek dersin anlaşılma oranının düşmesine neden olur. Bunu önlemek amacıyla öğrencinin derste ya da ders dışında sınavlara odaklanmasının önüne geçilmesine ya da en azından öğrencide oluşan sınav kaygısının en aza indirilmesine yönelik bazı çalışmaların yapılması gerekebilir. Örneğin, sınav notunun değerlendirilmesi konusunda sadece sınavlar değil öğrencilerin derslerdeki çalışmaları ve derse katılımı da göz önünde bulundurulabilir. Bu değerlendirme için ders esnasında zaman zaman derse katılım sağlayan öğrencilerle ilgili küçük notlar alınabilir ve daha sonra bu notlar sınav değerlendirmesinde göz önüne alınabilir.

Çeviri sınavlarıyla ilgili bir diğer öneri de dönem içinde ara sınav ve yılsonu sınavlarının dışında ilave küçük çaplı çeviri denemelerinin yapılması olabilir. Örneğin iki ya da üç haftada bir birkaç cümlelik küçük sınavlar oluşturularak kısa süreli bir sınav uygulaması yapılabilir ve bir sonraki derste öğrencilerin bu cümleleri nasıl çevirdikleri, hangi konularda zorlandıkları, hangi konularda başarılı oldukları vb. durumların değerlendirmesi yapılabilir. Böylelikle her bir öğrenci çeviride karşılaştığı zorlukları daha verimli bir biçimde görmüş olacak ve bir sonraki değerlendirme için daha iyi hazırlanmış olacaktır.

Çeviri derslerindeki amaçlardan biri de öğrencinin çeviri konusundaki bilgi ve becerisini artırmak olduğundan çeviri derslerine yönelik öneriler de çoğunlukla öğrenci odaklı bir yaklaşıma işaret eder. Bu önerilere daha farklı ve yeni öneriler de eklenebilir. Ancak burada önemli olan çeviri derslerinin sadece ders olarak görülmemesi ve çevirinin uygulama ayağına da yeterince ağırlık verilmesidir. Bu nedenle daha önce de ifade edildiği gibi, derslerin çoğunlukla bir çeviri uygulaması ya da çeviri atölyesi şeklinde yapılması öğrencilerin ders havasından bir nebze de olsa uzaklaşarak kendilerini daha rahat hissetmelerine katkı sağlayacaktır. Bu da motivasyonun artmasını beraberinde getirecektir.

5.3. Ders dışı çeviri eğitimi çalışmaları

Akademik çeviri eğitimi ile çevirmen adayı öğrencilere temel bilgi ve becerilerin kazandırılması ve bu kazanımların mümkün olduğunca her alanda uygulamaya geçirilmesi hedeflenmektedir. Metnin çevirisine geçmeden önce izlenecek yöntem, kaynak dildeki cümleleri hedef dile aktarırken yapısal özelliklerinden kültürel özelliklerine kadar sağlanacak eşdeğerlik ve ortaya çıkan ürünün biçimsel olarak

sunumu gibi hususlarda yapılacak her etkinlik akademik çeviri eğitimi sürecinde öğrenci odaklı bir yaklaşımın olmazsa olmazıdır.

Kuramsal bilginin çeviri etkinlikleri ile öğrenilmesi ve çeşitli bilgilerle sentezi öğrencinin ders sonrası yaptığı alıştırmalar ve çeşitli çalışmalarla pekişmiş olacaktır. İş hayatına atıldığı zaman kendi başına kararlar alarak ürettiği çevirinin tek sorumlusu olacağı için zaten öğrenci bu yönde bir disiplini kazanmak zorundadır. Bu durum, çeviri etkinliklerinin sadece sınıf ortamında sınırlı kalmayıp ders dışı ortamlarda da yapılması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır ki zaten eğitmenler yazılı çeviri ders saatlerine ilişkin olumlu görüşler sunmamışlardır. Bir diğer ifadeyle, programda yer alan haftalık ders saatleri eğitmenler tarafından yetersiz görülmektedir. Bu noktada yazılı çeviri derslerini destekleyecek ya da telafi edecek çalışmalar öneri olarak aşağıda sunulmuştur. Bunlar;

- Öncelikle ve özellikle, çevirmen aday öğrencilere eğitmenleri tarafından derste işlenen etkinlikler de dâhil olmak üzere başka birçok alanda çeviri çalışmaları yapma alışkanlığının önemi anlatılabilir ve bu alışkanlığı kazanmaları için onlara yardım edilebilir,
- Gerek sınıf içi gerekse sınıf dışı ortamlarda yapılan çevirilerin tek bir karşılığını bulmakla yetinmemeleri; özellikle yeni öğrendikleri dilbilgisel yapıları tekrar edecek, pekiştirecek ve özümseyecek şekilde çeviri etkinlikleri yapmaları önerilebilir,
- Çevirmen aday öğrencilere çeviri esnasında dilsel kodların aktarımı kadar kültürel aktarımın da önemli olduğunun altı çizilerek, kültürel farklılıkların belirlenmesi için görsel, işitsel, basılı, internet gibi tüm medya türlerinden faydalanmaları tavsiye edilebilir.
- Diğer çeviri derslerine giren eğitmenlerle ders içeriği ve amacına yönelik ortak çalışmalar yapılabilir. Örneğin, yazılı çeviri dersindeki hedef kazanım sözlü çeviri dersinde de farklı uygulamalarla konu edilebilir.

6. Sonuç

Çeviri olgusunun 20. yüzyılın başlarından itibaren bir bilim haline evrildiği, küreselleşmenin etkisiyle giderek önem kazandığı ve son noktada kültürlerarası bir eylem olduğu birçok çalışmada dile getirilmiştir. Mevcut çalışmada çeviri olgusu akademik çeviri eğitimi özelinde değerlendirilmiş ve Türkiye’de akademik çeviri eğitiminin üniversitelerdeki durumu, eğitimde benimsenen yaklaşım ve kullanılan teknikler konu edilmiştir. Bu kapsamda Kırıkkale Üniversitesi’nin farklı dillerdeki mütercim ve tercümanlık bölümlerinde yazılı çeviri derslerine giren eğitmenlerinin deneyim ve görüşleri araştırma soruları kapsamında incelenmiş ve elde edilen veriler ışığında yeni bir yöntem önerisi sunulmaya çalışılmıştır.

Yükseköğretim Kurulu Lisans Atlası verilerine göre, Türkiye’de 2022 yılı itibariyle toplam 85 üniversitede (devlet, vakıf ve vakıf meslek yüksekokulları) farklı dillerde mütercim ve tercümanlık programı bulunmaktadır (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2022). Bu sayının daha da artacağı öngörülmektedir, zira diğer uluslarla doğrudan ya da dolaylı olarak pek çok alanda kaçınılmaz duran bütünleşme ve değişen dünya dengeleri çok dilli ve çok kültürlü bir dünyanın gerekliliğini ortaya koymaktadır. Çeviri ihtiyacı da payına düşeni fazlasıyla aldığından yeni, güncel ve bilimsel yöntemlerin hayata geçirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Çeviribilim alanı akademik çeviri eğitimi özelinde gerçekleştirilen bu çalışmanın ortaya koyduğu veriler de yeni yöntem önerilerinin geliştirilmesi gerektiğini gözler önüne sermektedir. Bu kapsamda diğer üniversitelerdeki eğitimden anket, ölçek, odak grup görüşmesi gibi çeşitli araçlarla akademik çeviri eğitimine yönelik düşüncelerinin incelenmesi yeni çeviri yöntemlerinin belirlenmesi için önem arz etmektedir. Çünkü ancak alan çalışmalarının yapılmasıyla çeviribilim alanında uygulamaya geçirilecek yeni yöntemlerin ortaya çıkacağı öngörülmektedir. Bu öneri Balkul, Can, Çalık ve Gümüş'ün (2018) görgül araştırmaların gerekliliği konusundaki iddiasını destekler niteliktedir, zira araştırmacılar çeviri eğitiminde kaliteyi olumlu yönde etkileyecek uygulamaların ancak kuramsal alana somut veriler sunabilecek çeşitli görgül çalışmalarla ortaya çıkacağını ifade etmişlerdir. Diğer taraftan, çalışmanın verileri çevirmen aday öğrencilerin derse katılımını olumlu yönde etkileyecek ve destekleyebilecek çeşitli uygulamaların önemine dikkat çekmektedir. Akademik çeviri eğitimi süresince öğrencilerin derse ilgisini artıracak ve alana dair farklı bakış açıları geliştirebilecek araştırmaların yapılması bir diğer öneri olarak sunulabilir.

Son olarak, Türkiye'de diğer üniversitelerin mütercim ve tercümanlık bölümlerindeki eğitimden akademik faaliyetler yürütmenin önemli olduğu düşünülmektedir. Bunun için çeviribilim alanına yönelik ulusal veya uluslararası çalıştayların yapılması gerekmektedir. Böyle önemli organizasyonlara eğitimden ve çeviri uzmanlarının yanı sıra öğrencilerin de katılımı, öğrencilerin kendi çeviri yöntemlerini sorgulayıp farklı bakış açıları geliştirebilmeleri açısından önemli görülmektedir.

Kaynakça

- Akalın, R. (2016). *Akademik çeviri eğitimi açısından çeviri edinci kavramı ve içerimleri*. Diyalog Interkulturelle Zeitschrift Für Germanistik, 4(2), 56-65.
- Akalın, R. (2018). *Çeviri Kuramından Çeviri Eğitimine. Akademik Çeviri Eğitiminin İlkelerini Belirleme*. Ankara: Nobel.
- Ammann, M. (1990). *Akademik Çeviri Eğitimine Giriş*. (Çev. Emine Deniz Ekeman). İstanbul: Multilingual.
- Arastaman, G., Öztürk Fidan, İ., & Fidan, T. (2018). Nitel Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik: Kuramsal Bir İnceleme. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75).
- Balkul, H. İ., Can, M. Z., Çalık, O., & Gümüş, A. F. (2018). Türkiye'de çeviribilim alanında 2013-2018 yılları arasında hazırlanan makaleler üzerine betimsel bir analiz. Bülent C. Tanrıtanır (Ed.), *Filolojide Güncel Akademik Çalışmalar* içinde (s. 277-294). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Başkale, H. (2016). *Nitel Araştırmalarda Geçerlik, Güvenirlik ve Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi*. DEUHFED, 9(1), 23-28.
- Birkan Baydan, E. (2013). Çeviri eğitiminde çeviri/ çevirmenlik edinci: Problem çözme ve karar verme konusunda bir farkındalık uygulaması. *İ.Ü. Çeviribilim Dergisi*, 7, 103-125.
- Council of Europe (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge, UK: Cambridge University.
- Council of Europe (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Companion volume, Council of Europe, Strasbourg, www.coe.int/lang-cefr.
- Catroux, M. (2006). *Perspective co-actionnelle et TICE: quelles convergences pour l'enseignement de la langue de spécialité?* Journées d'Etudes de l'EA 2025. I, 2-3 Février 2006. Institut Universitaire de Technologie (IUT) de Bordeaux/France.
- Eruz Esen, S. (2008). *Akademik Çeviri Eğitimi*. İstanbul: Multilingual.
- Flick, U. (1998). *An Introduction to Qualitative Research*. London: Sage.

- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1982). *Epistemological and methodological bases of naturalistic inquiry*. ECTJ, 30, 233-252.
- Günday, R. (2015). *Yabancı Dil Öğretiminde Yaklaşımlar, Yöntemler, Teknikler ve Multimedya Araç ve Materyalleri*. Ankara: Favori.
- Gündoğdu, M. (2004). *Çeviribilimde Kuram-Uygulama İlişkisi. 4. Uluslararası Dil, Yazın ve Değişibilim Sempozyumu*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 17-19 Haziran 2004. Çanakkale/Türkiye.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (23. Basım). Ankara: Nobel.
- Mayring, P. (2004). *Qualitative content analysis*. In U. Flick, E. von Kardoff and I. Steinke (Eds) *A Companion to Qualitative Research*. London: Sage.
- Shenton, A. K. (2004). *Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects*. Education for Information, 22, 63-75.
- Strauss, A. L., & Corbin, J. M. (1990). *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. Thousand Oaks: Sage.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (11. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Yücel, F. (2007). Etkili Bir Çeviri Eğitimi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(22), 144-155.
- Yüksek Öğretim Bilgi Yönetim Sistemi (2021). *Mevcut Üniversite Sayısı*. Erişim: <https://istatistik.yok.gov.tr>